

Het IEA en vroegtijdig ingrijpen

De aanhoudend krappe oliemarkt is een goede aanleiding om weer eens kritisch te kijken naar het voorzieningszekerheidsbeleid. De importafhankelijkheid neemt toe en de mogelijkheden tot diversificatie naar herkomst nemen af. Deze ontwikkelingen vinden plaats tegen de achtergrond van toegenomen geopolitieke en regionale spanningen. In veel consumerende landen is energie weer een prioriteit van buitenlands beleid geworden en er wordt volop energiediplomatie bedreven. Naast de aandacht voor de producerende landen kijken consumerende landen met hernieuwde aandacht naar de maatregelen die ze in de eigen economie kunnen nemen. De belangrijkste instrumenten, naast diversificatie naar energiebron en geografische herkomst, zijn strategische voorraden en vraagmanagement.

In de laatste week van maart werd bericht dat het IEA (International

Energy Agency) een studie had gemaakt waarin vraagmanagement centraal staat. Het voorstel is om al bij een verstoring van het aanbod van 1-2 miljoen vaten per dag lidstaten de mogelijkheden te bieden over te gaan op maatregelen om de vraag in te perken en niet te wachten op een verstoring van het aanbod met 7 procent zoals nu nog staande praktijk van de IEA-landen is. Bij het huidige beleid is een verstoring van het aanbod van ongeveer 5,5 à 6 miljoen vaten per dag nodig om het beleid in werking te laten treden. In de krappe markt van vandaag stuwt een dergelijk verlies van aanbod de prijs enorm op. De maatregelen om de vraag te beperken, in aanvulling op de vraagbeperking die van de hogere prijs uitgaat, kan gezien worden als een poging om de ergste prijspieken te dempen. De markt kan rekening houden met het feit dat al bij een verlies van een aanbod van 1-2 miljoen vaten per dag de vraag ver-

minderd zal worden, ervan uitgaande dat de maatregelen effectief zijn en niet leiden tot gedrag om

Door
Coby van der Linde

deze te ontwijken. De mate van energie-efficiëntie kan bepalend gemaakt worden voor de intensiteit van de voorgestelde maatregelen. Op deze wijze worden landen met een hoge energie-efficiëntie beloond.

Marktwerving

Hoewel de nieuwe voorstellen in de huidige marktomstandigheden redelijk lijken en het beleid van de IEA-landen een extra opstapje biedt voordat er tot een volledig crisisbeleid wordt overgegaan, was het bericht toch opmerkelijk. Het IEA staat bekend als een voorvechter van de vrije energiemarkt. Het ingrijpen in de vraag, voordat er sprake is van een manifeste crisis en voordat de hoge energieprijzen zijn uitwerking kunnen hebben in de markt lijkt hiermee in tegenspraak. Na enkele eerste reacties op de voorstellen, bericht het IEA vervolgens voorstander te zijn van het verwijderen van subsidies op energie om de prijs wel eerst zijn werk te laten doen.

Kostendeling

Het opmerkelijke voorstel zou zijn oorsprong kunnen vinden in het feit dat het IEA accepteert dat er veel politieke barrières in de markt zijn waardoor het aanbod artificieel beperkt blijft. De hoge prijzen

zijn dan niet tot stand gekomen in een vrije markt maar door politiek ingrijpen. Het kan ook zijn dat het IEA inziet dat de OPEC niet alleen de kosten van het stabiliseren van de oliemarkt kan dragen en dat vraagmanagement het productie-management moet ondersteunen. Voor het management van de productie is overcapaciteit nodig en dat is kostbaar. Het IEA en de OPEC kunnen zo samen meer oliemarkt-management-capaciteit creëren en proberen het vertrouwen in de markt terug te brengen. De grote fluctuaties in de prijs van de laatste maanden zijn ook een uiting geweest van grote onzekerheid in de markt.

Déjà vu

Het voorstel van het IEA lijkt, althans in het beoogde effect, op het voorstel van de Europese Commissie van een aantal jaren geleden om de strategische voorraden te verhogen. De argumentatie was dat bij een krappe markt de voorraden konden worden aangesproken om het aanbod te verruimen en dus al te grote prijsstijgingen te dempen. Dit werd mede nodig geacht om de OPEC-landen bij te staan en de kosten te delen van het marktmanagement. Het voorstel werd door de EU-lidstaten weggehoond, volgens mij mede omdat de zeggenschap over de inzet van de extra 30 dagen strategische reserves bij de EU zou komen te liggen.

Geen gelopen race

Echter met de kennis van de internationale oliemarkt van vandaag en in het licht van het IEA-voorstel was de Commissie misschien zijn tijd vooruit. De argumentatie van toen miste het gevoel van urgentie en de juiste argumentatie om iets te doen aan voorzieningszekerheid-

beleid en het afzwakken van de prijsvolatiliteit in een krappe oliemarkt. Bovendien hebben enkele lidstaten een natuurlijke voorkeur om het energiebeleid via het IEA te coördineren. De laatste voorstellen van het IEA moeten nog wel worden goedgekeurd. Het denken over crisisbeleid is echter wel aan het schuiven door de marktontwikkelingen en de huidige voorstellen zullen vast iets anders ontvangen

worden dan die van de Europese Commissie destijds. Of het echter zal leiden tot het voorgestelde ingrijpen in de werking van de oliemarkt is nog de vraag. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

De opslagterminal van Koninklijke Vopak in Europoort, goed voor een opslagcapaciteit van 2.883.000 m³ olie.